

Як розслідувати нещасні випадки зі здобувачами освіти та працівниками закладів освіти. Порівняльна характеристика

Несвоєчасно й неправильно організоване розслідування нещасних випадків зі здобувачами освіти та працівниками закладів освіти може мати негативні наслідки як для керівника закладу, так і для інших учасників освітнього процесу. Щоб цього не допустити, скористайтеся роз'ясненнями.

На підставі чого розслідувати

Нещасні випадки з особами, які працюють за трудовим договором/контрактом або яких фактично допустили до роботи в закладах освіти, розслідують за [Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві](#), затвердженим **постановою КМУ від 17.04.2019 № 337** (далі — Порядок № 337).

Як розслідувати нещасні випадки, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, зокрема під час трудового та професійного навчання в закладах освіти і в організаціях, на підприємствах на території України, визначає [Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу](#), затверджене **наказом МОН від 16.05.2019 № 659** (далі — Положення № 659).

Положення № 659 поширюється на заклади дошкільної, загальної середньої, професійної, позашкільної, спеціалізованої, фахової передвищої, вищої освіти та заклади післядипломної освіти незалежно від форм власності й підпорядкування. Натомість воно **не поширюється** на учасників конференцій, семінарів, вебінарів тощо.

Чим відрізняються розслідування

Розглянемо різницю між розслідуванням нещасних випадків, що сталися зі здобувачами освіти під час освітнього процесу, і розслідуванням нещасних випадків із працівниками закладів освіти.

Критерій розслідування

І за [Порядком № 337](#), і за [Положенням № 659](#) **критерієм розслідування** нещасного випадку є **ушкодження здоров'я**, яке призвело до *втрати працездатності на один робочий день і більше, чи смерті потерпілого*.

Положення № 659 не розглядає як нещасний випадок ураження здобувача освіти іонізуючим випромінюванням та його зникнення. Також воно

не передбачає розслідування нещасних випадків з особами, залученими до освітнього процесу за цивільно-правовим договором.

Повідомлення про нещасний випадок

За [Положенням № 659](#) **повідомлення** про нещасний випадок (далі — повідомлення) зі здобувачем освіти **оформлюють тільки в разі групового нещасного випадку або нещасного випадку зі смертельним наслідком**. В інших випадках не визначено спосіб передачі та форму повідомлення. Натомість [Порядком № 337](#) **передбачає повідомлення про кожний нещасний випадок на виробництві**.

Повідомлення за формою згідно з [додатком 7 до Положення № 659](#) містить 7 позицій, а повідомлення за формою відповідно до [додатка 2 до Порядку № 337](#) — 10 позицій. Зокрема, повідомлення за [Порядком № 337](#) містить пункти щодо відомостей про кандидатури представників підприємства, установи або організації та його уповноваженого органу чи наглядової ради (у разі її створення), запропоновані для внесення до складу спеціальної комісії; причини несвоєчасної передачі повідомлення.

Строк розслідування

За [Положенням № 659](#) розслідування нещасного випадку проводять **незалежно від строку**, коли він настав. Відповідно до [Порядку № 337](#) строк давності для розслідування нещасного випадку становить **три роки** з дня його настання.

Факт ушкодження здоров'я

Згідно з [Положенням № 659](#) факт ушкодження здоров'я внаслідок нещасного випадку підтверджує **довідка закладу охорони здоров'я**.

За [Порядком № 337](#) цей факт установлюють **такі документи**:

- **довідка закладу охорони здоров'я із зазначенням діагнозу та його коду** згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я (МКХ-10);
- **висновок про ступінь тяжкості травми** відповідно до [Класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості](#), затвердженим наказом МОЗ від 04.07.2007 № 370;

- **висновок закладу охорони здоров'я про наявність в організмі потерпілого алкоголю, наркотичних засобів чи токсичних або отруйних речовин чи витяг з протоколу.**

У висновку роблять окреме позначення у разі відмови потерпілого визначити ступінь сп'яніння.

Спеціальне розслідування

За [Положенням № 659](#) спеціальному розслідуванню підлягають нещасні випадки, що сталися під час освітнього процесу:

- групові, що сталися з одночасним травмуванням двох і більше потерпілих, незалежно від тяжкості тілесних ушкоджень;
- що спричинили тяжкі наслідки, зокрема інвалідність потерпілого;
- зі смертельним наслідком.

У разі самогубства здобувача освіти під час освітнього процесу розслідування проводять **органи правопорядку.**

Згідно з [Порядком № 337](#) спеціальному розслідуванню підлягають:

- нещасні випадки зі смертельними наслідками;
- групові нещасні випадки;
- випадки смерті працівників під час виконання ними трудових обов'язків;
- гострі професійні захворювання (отруєння), що призвели до тяжких чи смертельних наслідків;
- нещасні випадки, факт настання яких встановлено у судовому порядку, а підприємство, на якому вони сталися, ліквідовано без правонаступника;
- нещасні випадки, що спричинили тяжкі наслідки, зокрема з можливою інвалідністю потерпілого;
- випадки зникнення працівника під час виконання трудових обов'язків;
- нещасні випадки з особами, які працюють за цивільно-правовим договором, на інших підставах, передбачених законом, фізичними особами — підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства;
- нещасні випадки, що сталися з особами, яких фактично допустили до роботи без оформлення трудового договору або контракту.

Комісія з розслідування

За [Положенням № 659](#) **головою комісії** з розслідування нещасних випадків **призначають заступника керівника закладу освіти**, який відповідає за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності закладу освіти. **До складу комісії також входять:**

- керівник служби охорони праці закладу освіти або особа, на яку наказом закладу освіти покладено ці обов'язки;
- представник первинної профспілкової організації закладу освіти; якщо профспілка відсутня — уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;
- представник органу батьківського самоврядування (за згодою).

Якщо відсутня необхідна кількість працівників, щоб створити комісію, до її складу залучають представника засновника приватного закладу освіти, органу управління освітою, іншого державного органу, до сфери управління якого належить заклад освіти (за згодою).

До складу комісії не входить працівник закладу освіти, який безпосередньо відповідає за стан охорони праці, безпеки життєдіяльності у структурному підрозділі, де стався нещасний випадок.

Головою комісії зі спеціального розслідування групового нещасного випадку, нещасного випадку зі смертельним наслідком або випадку смерті здобувача освіти під час освітнього процесу призначають **керівника або заступника керівника органу управління освітою за місцем розташування закладу освіти**, іншого державного органу, до сфери управління якого належить заклад освіти, посадову особу за рішенням засновника приватного закладу освіти.

Згідно з [Порядком № 337](#) **головою комісії** призначають керівника (спеціаліста) служби охорони праці або посадову особу, на яку роботодавець поклав функції з охорони праці.

До складу комісії також входять:

- представник виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (далі — Фонд);
- представник первинної організації профспілки; якщо профспілка відсутня — уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці.

Якщо відсутня необхідна кількість працівників, щоб створити комісію, до її складу залучають представників місцевої держадміністрації або органу місцевого самоврядування.

До складу комісії не може входити безпосередній керівник потерпілого.

У разі спеціального розслідування головою комісії є посадова особа Держпраці та/або її територіального органу.

Матеріали розслідування

Відповідно до [Положення № 659](#) за результатами розслідування **комісія складає акт розслідування нещасного випадку** (дод. 1). А якщо нещасний випадок пов'язаний з освітнім процесом — акт про нещасний випадок, що стався із здобувачем освіти, **за формою Н-Н** (дод. 2) **у п'яти примірниках**.

Якщо член комісії не погоджується зі змістом акта за формою Н-Н, він письмово викладає свою думку, яку додає до акта як його невід'ємну частину. Керівник закладу освіти надсилає потерпілому або його уповноваженому тільки примірник затвердженого акта за формою Н-Н.

Згідно з [Порядком № 337](#) за результатами розслідування **комісія складає акт за формою Н-1** (дод. 11):

- **Н-1/П** — якщо нещасний випадок пов'язаний із виробництвом;
- **Н-1/НП** — якщо не пов'язаний.

Член комісії може висловити незгоду з висновками комісії щодо змісту розділів 5, 6, 8, 9 акта за формою Н-1. У такому разі він підписує акт з відміткою про наявність окремої думки, яку викладає письмово та додає до акта як його невід'ємну частину.

Кількість оригіналів актів за формою Н-1 визначають на засіданні комісії. Однак їх має бути **не менше ніж три**.

Нещасні випадки в транспортних засобах

За [Положенням № 659](#) розслідування нещасних випадків, що сталися зі здобувачами освіти в транспортних засобах, комісія проводить **протягом 10 робочих днів** після отримання матеріалів розслідування від компетентних органів.

Відповідно до [Порядку № 337](#) у процесі розслідування події (аварії, катастрофи тощо) під час руху транспортних засобів **протягом 10 робочих днів** після продовження строку розслідування* **комісія оформлює тимчасові акти за формою Н-1** на потерпілих, які не причетні до керування транспортним засобом, щоб здійснити страхові виплати.

* Строк розслідування продовжують, якщо немає відповідних висновків від органів досудового розслідування.

Причини нещасних випадків

[Порядок № 337](#) містить Класифікатор видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до нещасного випадку. За результатами розслідування виділяють **одну основну причину нещасного випадку та не більше ніж три супутні причини**. Рішення про визнання нещасного випадку пов'язаним чи не пов'язаним із виробництвом комісія приймає шляхом голосування простою більшістю голосів. [Положення № 659](#) **не передбачає таких вимог**.

Нещасні випадки невиробничого характеру

Нещасні випадки, що сталися зі здобувачами освіти у випадках, на які не поширюється [Положення № 659](#), зокрема пов'язаних із порушенням правил перебування в гуртожитках, розслідують за [Порядком розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру](#), затвердженим постановою КМУ від 22.03.2001 № 270 (далі — Порядок № 270). [Порядок № 337](#) не містить посилань на [Порядок № 270](#).

За [Положенням № 659](#) нещасний випадок **не пов'язують з освітнім процесом**, якщо погіршення стану здоров'я потерпілого сталося внаслідок загального захворювання, хвороби, що підтверджує відповідна довідка закладу охорони здоров'я.

Відповідно до [Порядку № 337](#) нещасний випадок визнають **не пов'язаним із виробництвом за таких обставин**:

- потерпілий вчинив кримінальне правопорушення, що встановлює обвинувальний вирок суду або постанова (ухвала) про закриття кримінального провадження за nereабілітуючими підставами;
- у разі смерті працівника від загального захворювання або самогубства, що підтверджують висновки судово-медичної експертизи та/або відповідна постанова про закриття кримінального провадження.

Контроль за розслідуванням

Згідно з [Положенням № 659](#) розслідування нещасних випадків зі здобувачами освіти контролює засновник приватного закладу освіти, керівник органу управління освітою, іншого державного органу, до сфери управління якого належить заклад освіти. Представники Держпраці та Фонду **не мають жодного стосунку** до розслідування нещасних випадків за [Положенням № 659](#).

Відповідно до [Порядку № 337](#) розслідування нещасних випадків контролюють представники Держпраці та робочого органу Фонду, а також представник профспілкового органу вищого рівня або територіального профоб'єднання.

Облік нещасних випадків

Як вести облік нещасних випадків під час освітнього процесу в закладах освіти, що належать до сфери управління інших державних органів, визначають ці органи, а в приватних закладах освіти — їх засновник.

За [Положенням № 659](#) заклад освіти на підставі актів за формою Н-Н подає органу управління освітою, до сфери управління якого належить заклад освіти, звіт про травматизм під час освітнього процесу в закладі освіти за підсумками року **за формою НВ** (дод. 9).

Якщо у звітному періоді настала смерть потерпілого внаслідок нещасного випадку, що стався минулого року, і у звіті за минулий період цей випадок зарахований до загальної кількості потерпілих, у звітному періоді цей нещасний випадок зараховують тільки до потерпілих **зі смертельним наслідком**.

Згідно з [Порядком № 337](#) облік нещасних випадків ведуть:

- підприємства, органи управління та наглядові ради підприємства (у разі їх створення) — усіх нещасних випадків, пов'язаних із виробничою діяльністю;
- Держпраці та її територіальні органи — нещасних випадків, що підлягають спеціальному розслідуванню;
- робочі органи Фонду — нещасних випадків, у розслідуванні яких брали участь представники Фонду.

Порівняльна характеристика основних питань щодо організації розслідування нещасних випадків зі здобувачами освіти та працівниками закладів освіти допоможе підвищити фаховий рівень пов'язаних із цією діяльністю відповідальних осіб. Пам'ятайте, що тільки об'єктивно проведене розслідування дасть змогу розробити ефективні заходи, щоб запобігти нещасним випадкам.